

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Rákosi Mátyás Kulturháza*

Forrás: *Labrad Hely*

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy: *374.28*

Hely:

Idő: *1950*

Személy:

Helyszám:

A RÁKOSI MÁTYÁS KULTÚRHÁZ HAT HÓNAPJA

Rákosi elvtárs az elmúlt év során nem egy alkalommal mutatott rá dolgozóink kulturális igényeinek ugrásszerű növekedésére. Az utolsó esztendőben a tömegkulturális nevelés terén, a tömegek kulturális éhségének kielégítésére egyebek mellett új szerv: a kultúrházak intézménye jött létre.

A kultúrház: új jelensége hazánk szellemi életének. Itt nem egyszerűen az eddig folyt kulturális munka különböző ágainak egy fedél alá vonásáról van szó. Erről is, de ennél jóval többről: az ismeretterjesztés kibővítéséről új területek felé, a szó igaz értelmében vett népnevelésről. A kultúrház munkájának tehát gyökeresen újat kell adnia: a dolgozók világszemléleti nevelésével, szellemi színvonaluk emelésével a szocialista életforma, a szocialista ember kialakításához nyújt jelentős segítséget — s ugyanakkor iránymutató, erőt sugárzó bázisa egész helységek, városrészek szellemi életének.

A XIII. kerületi Rákosi Mátyás Kultúrház az elmúlt év végén nyílt meg. Létrejöttének jelentősége nemcsak abban áll, hogy Budapest első kultúrháza volt. Abban is, hogy Budapest legnagyobb munkásberületében nyílt meg — abban a kerületben, amelynek mellőzöttsége, kulturális elmaradottsága a Horthy-korszakban

szinte közmondásos volt, — az egykori barakkok, elhanyagolt lakótelepek területén. A megnyitás óta eltelt félszáz év elegendő távlatot ad arra, hogy lemérjük eddigi eredményeit, számbavegyük a tapasztalatokat, levonjuk a tanulságokat.

Miből állott az egykor „Angyalöldnek” nevezett városrész „kultúr-élete” a letűnt rendszerben? Vagyvagyati kalandorfilmekből, lélekromboló füzetes „légiós”-regények olvasásából, nagyritkán egy cirkuszlátogatásból, vagy boxmérkőzésből. A népi demokrácia kultúrpolitikája szerezte érvényt Lenin szavának: „A mi munkásaink és parasztjaink többet érdemelnek, mint látványosságokat. Jogot szereztek az igazi nagy művészetre. Ezért az első feladatok közé soroljuk a legsebésebbkorú népművelést, népnevelést. Ez teremti meg alapját a kultúrának...”

Új, úttörő kezdeményezés volt ez a kultúrház. Munkájában nem támaszkodhatott hazai tapasztalatokra, meg kellett küzdenie az indulás, a kezdet minden nehézségével. Mégis: a megragadó tények egész sora tesz tanúságot működésének eddigi jó eredményeiről. A főváros legkiválóbb művészei látogattak el ide és ismergették meg a kerület kultúrára szomjas lakóit a zeneművészet kimagasló

alkotásaival. „*En bizony azelőtt soha nem szántam rá magam, hogy szimfonikus zenét hallgassak, — mondotta egy hangversenyt követő megbeszélésen Emőd Jánosné. — De ha így csináltak volna, hogy megmagyarázzák, mit is jelent, hogyan kell zenét hallgatni, én már sok hangversenyre elmentem volna.*”

Rendszeres könyvismertető előadásokon, ankétokon ismert íróktól hallanak az új, szocialista-realista irodalom legjobb alkotásairól. Szinte lemérhető a haladó és elsősorban a szovjet irodalom nagy nevelő hatása. Megtörtént, hogy egy úttörő édesanyja helytelenítette, hogy fia a „Távolban egy fehér vitorlá”-t vette ki a könyvtárból. Hosszan beszélgettek vele, megkérték: olvassa el először ő Katajev könyvét. Ma anya és fia egyaránt lelkes olvasói a szovjet regényeknek.

Külön kell beszélnünk a természettudományos felvilágosító munkáról, amelyet a kultúrház — bár nem kielégítő mértékben — folytatott. Az előadók szembeállították: hogyan állítja a kémiát, az atomerőt a haladó tudomány az építés, a jólét emelésének szolgálatába — és hogyan akarják az imperialisták a tudományt a

rombolás szolgálatába állítani. A fizikai és természettudományos körök az élet keletkezéséről, a fejlődés törvényszerűségeiről szóló előadásaikkal már eddig is komoly felvilágosító eredményeket értek el.

Ha a számok oldaláról közelítjük meg a kérdést, akkor azt látjuk, hogy a kultúrház összes előadásait, rendezéseit havonta együttvéve 10.000—15.000 látogató keresi fel; számos előadását (például a Bányászszínház társulatának előadásait, vagy az Operaház művészeinek Tarkastjét) zsúfolt ház nézte végig; az otthon 7000 kötetes könyvtárának eddig közel 1000 olvasója van. Az alban népművelési kiállítás tíz nap alatt 7000 látogatót vonzott.

Mondottuk: a kultúrház csak néhány hónap óta működik. De a rövid idő alatt is a percek, esetek egész sora bizonyítja azt a nevelő hatást, amelyet látogatóira — és rajtuk keresztül kétségkívül azok környezetére — tesz. Sok megragadó jelenség mutatja azt a szeretetet és megbecsülést is, amellyel a dolgozók az otthon körülvészik.

Az első időben például nem egyszer fordult elő, hogy ablakok törtek be, a látogatók nem ügyeltek eléggé az otthon berendezésére, rongálások fordultak elő. A kultúrház fiataljai „örbrigádok” szerveztek, sokakkal megértették, mit jelent a közösség vagyona s ügyeltek arra, hogy efféle kártevés sem hanyagságból, sem szándékkal ne fordulhasson elő.

Eredményesen vették fel a harcot a kultúrház öntudatos látogatói a nyugati divatot majmoló csónadrágos „aranyifjak” ellen is, akik az első időben nagy számmal keresték fel a táncstéket. Felvilágosító munkával, rábeszéléssel s ott, ahol ez sehogyan sem használt, tiltással szüntették meg az ilyen visszatartó jelenségeket. Ma már kiszorultak az otthonból az izléstelen, vadul rángatózó táncok s egyre több követője gyűlik azoknak, akik az új magyar tömegtáncokat járják.

A kultúrház megindulásának sikere, az a szeretet, amellyel a dolgozók körülvették, természetesen felébresztette az ellenség figyelmét is. A vezetőség éberséghiányát felhasználva, a környékbeli klerikális reakciónak sikerült néhány tagját becsempésznie az otthon aktívájába, adminisztrációjába. A szemközti szülőthon helyiségében „bibliorákat” rendeztek s igyekeztek az előadások látogatóit átcsalogatni. Kétes elemeket, „vagányokat” küldtek be az összejövetelekre, hogy ezzel járassák azokat. Mindezeket a kísérleteket a kultúrház tagjainak ébersége segítette visszaverni. A reakció hatása nyilvánult meg abban is, hogy igyekeztek a kultúrházat egyszerű szórakozóhelyé alacsonyítani. A kultúrház vezetője, Osvári elvtárs, — a számokban megnyilvánuló eredményektől elkápráztatva — ezt a veszélyt későn ismerte fel.

Felvetődik a kérdés: vajjon megtörtént-e minden, hogy a kultúrház működése a lehető legjobb eredményeket érhesse el? A tények azt mu-

atják, hogy a legutóbbi időkig e téren a szükségesnél — és lehetségesnél — jóval kevesebb történt.

Szombat este és vasárnap valóban pezsgő élet töltötte meg a termeket és ez örvendétes jelenség; a hétköznapokról azonban ezt nem lehetne elmondani. Hosszú ideig kevés történt abban az irányban, hogy a szórakoztató rendezvények által felébresztett érdeklődést hathatósan vezessék át a művelődés komolyabb formái és az aktív kultúrmunka felé. Számos jól sikerült irodalmi ankét zajlott le már a kultúrházban; de nem csekély volt azoknak a száma is, amelyeken (szervező munka híján) mindössze 30—40 fő jelent meg.

Nehézségek mutatkoztak az irodalmi, természettudományos, stb. körök szervezésében. Megtörtént, hogy a szakkörök összejövetelein alig 20—25 hallgató jelent meg, bár meg van a lehetőség arra, hogy az egyes kérdéseket tanulmányozó körök magasabb létszámmal működjenek.

A nagyobb közönség számára rendezett irodalmi és természettudományos, ismeretterjesztő előadásoknak nem volt átgondolt, nevelő irányú programja. És bár általában jó előadók keresik fel a kultúrházat, mégis nem egyszer megtörtént, hogy a Fővárosi Népművelési Központ által felkért tudományos előadó — minden

hozzaértése ellenére — nem tudta anyagát elég érdekesen és megfelelő ideológiai-politikai nevelő hatással a halgatók elé tárni.

Igen kis teret adtak mindeddig az általános társadalmi és politikai, történelmi kérdésekkel foglalkozó, továbbá földrajzi és gazdaságpolitikai tárgyú előadásoknak. Olyan hiányosság ez, amely sürgős pótlásra szorul.

Mi volt a gyökere a fentebb felsorolt hibáknak?

Legelsősorban az, hogy az illetékes szervezetek: a kerületi pártszervezet, a fővárosi és a tömegszervezetek *nem ismerték fel a kérdés roppant fontosságát*. Innen adódott az a helytelen automatizmus, amellyel hosszú ideig a kultúrház ügyeit kezelték; *magára hagyták*, gondolván, hogy a beindítás, a programok felülvizsgálása így is megteszi a magáét. A kultúrház intézőbizottsága (amely a tömegszervezetek megbízottjaiból áll), *elszakadt* azoktól a szervezetektől, amelyeket képviselt, külön szervvé vált és nem mozgósította a szervezetek tagságát a kultúrház látogatására. A pártszervezet vezetősége jódarabig nem tűzte napirendre az otthon munkájának megjavításával kapcsolatos kérdéseket. A kerületi vasas-csoport jóideig más munkával terhelte túl azt a munkatársát, akinek feladata lett volna a vasas-üzemek dolgozói közötti propaganda.

A vezetés bizonytalanságához hozzájárult az is, hogy nem fordítottak

éleg gondot a Szovjetunió és a népi demokráciák e téren szerzett tapasztalatainak megismerésére.

Rákosi elvtárs látogatást tett a kultúrházban és ez alkalommal felhívta a figyelmet a hibákra. Azóta megtörténtek az első lépések azok kiküszöbölésére. Kibővült a kultúrház kerete. A vezetést megerősítik, többek között művészeti vezető beállításával is. S ami nem kevésbé döntő: a pártszervezet s a tömegszervezetek széleskörű szervezőmunkába kezdtek, hogy a volt „Angyalföld” dolgozóit minél erőteljesebben vonják be a kultúrház munkájába. Elkészült az előadások kéthónapos munkaterve. A különféle körök működése rendszerezesebbé vált. Rövid idő kérdése és a kultúrház egész épületrésszel nagyobbodva fogadhatja már be a tudásra, művelődésre, színvonalas szórakozásra vágyó dolgozók újabb és újabb csoportjait.

A Rákosi Mátyás kultúrház működése sok olyan értékes tanulságot nyújt, amelyeket meg kell szívnielnünk és egyben értékesítenünk az újabb kultúrothronok létesítésénél.

Ma a kultúrház intézménye

világosan kell látnunk: — a hivatalos köznevelés mellett — az a *döntő láncszem*, amellyel a „kimívelt emberfők” számát sokasíthatjuk. Szervezeteinknek és dolgozóinknak egyaránt azzal a szeretettel és érdeklődéssel kell e kérdés felé fordulniok, amely tömegművelődési mozgalmunknak ezt az új hajtását méltán megilleti. A Rákosi Mátyás kultúrház életének gyors, erőteljes fellendülése —

a jó szervezési munka mellett — jelentős mértékben a dolgozó tömegek öntevékenységétől, aktivitásától is függ. Így járulhat a kultúrház egyre növekvő mértékben a kerületi kultúr-színvonalának általános emeléséhez, kulturális forradalmunk meggyorsításához; így válik mindinkább azzá, amivé lennie kell: a kultúra igazi otthonává, a dolgozók szellemi életének középpontjává, irányító és erősítő gócpontjává.

F. S.